

Stanowisko organizacji społecznych w sprawie referendum ogólnokrajowego planowanego na dzień 15 października 2023 r.

Jako organizacje działające na rzecz praw człowieka i wspierające rozwój społeczeństwa obywatelskiego wyrażamy stanowczy sprzeciw wobec referendum, które ma być przeprowadzone razem z wyborami parlamentarnymi w dniu 15 października bieżącego roku.

Nasz sprzeciw wynika z poważnych obaw co do uczciwości, legalności i konsekwencji referendum przeprowadzonego w takich warunkach i okolicznościach.

Brak prawa do informacji

Sposób informowania o kwestiach, które mają być rozstrzygnięte w drodze referendum 15 października br., uniemożliwia zapewnienie obywatelom i obywatelkom prawa do informacji.

Pytania referendum w połączeniu ze spotami objaśniającymi są sformułowane w sposób zawierający tezę i sugerujący wprost sposób „prawidłowego” głosowania.

Spoty informacyjne zawierają nieprawdziwe, uproszczone informacje, stosują retoryczne i emocjonalne manipulacje i w sposób zamierzony budują w odbiorcy poczucie zagrożenia.

Fasadowość referendum

Ustawa o referendum ogólnokrajowym z 14 marca 2003 r., określając istotę referendum, daje obywatelom prawo „wyrażenia swojej woli co do sposobu rozstrzygnięcia sprawy poddanej pod referendum” (art. 2.1 w/w ustawy).

Wiążący wynik głosowania referendum oznacza powstanie prawnego obowiązku realizacji jego rozstrzygnięcia przez organy władzy.

Nieprecyzyjny i ogólny charakter czterech wskazanych pytań referendalnych nie tylko nie pozwoli na uwzględnienie pełnego kontekstu i konsekwencji takiej decyzji, ale również uniemożliwi realizację rozstrzygnięcia referendalnego.

Gdy dodamy do tego fakt, że pytania referendalne w większości dotyczą akceptacji istniejącej polityki rządzących, mamy do czynienia nie z referendami, a instytucją fasadową, która zamiast rozstrzygnięcia sprawy o szczególnym znaczeniu dla państwa, ma jedynie cel polityczny.

Brak transparentności

Organizacja referendum ogólnokrajowego w dniu wyborów parlamentarnych wpływa negatywnie na transparentność procesu wyborczego i uczciwość kampanii wyborczej. Partia rządząca dysponuje niewspółmiernie wysokimi środkami na kampanię, w praktyce niemożliwe będzie rozgraniczenie wydatków ponoszonych na kampanię wyborczą i kampanię referendalną.

Równoległe prowadzenie kampanii wyborczej i kampanii referendalnej może prowadzić do nadużyć oraz wpłynąć na realizację zasady równości w procesie wyborczym.

Rozstrzygnięcie o prawach uchodźców i migrantów w drodze referendum

Zgodnie z art. 125 Konstytucji RP referendum ogólnokrajowe może być przeprowadzone „w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa”, a jego wynik jest wiążący, jeśli weźmie w nim udział ponad połowa uprawnionych do głosowania.

Prawa człowieka, w tym prawa migrantów i uchodźców, to fundamentalne i niezbywalne prawa każdej jednostki, a ich ochrona nie powinna być pozostawiona do rozstrzygnięcia w politycznie motywowanym, populistycznym referendami.

Decyzje dotyczące praw człowieka, w tym migrantów, powinny być podejmowane w oparciu o międzynarodowe standardy prawne, wiedzę ekspercką oraz dialog społeczny, a nie przez wynik jednorazowego głosowania.

Spoty objaśniające do pytań o rzekomej „przymusowej” relokacji uchodźców oraz o likwidacji bariery na granicy z Białorusią zawierają szereg nieprawdziwych informacji i przedstawiają uproszczony, fałszywy obraz rzeczywistości, w której należy się bać osób, które w Polsce szukają schronienia. Stosowanie dyskryminującego, błędnego pod względem prawnym i opresyjnego wobec uchodźców i migrantów języka uniemożliwia rzetelną i opartą na szacunku debatę. Celem referendów jest wzmocnienie demokracji. Demokracja to jednak nie tylko możliwość wpływania na decyzje państwa, ale także rządy prawa i zapewnienie wszystkim członkom i członkiniom społeczeństwa przysługujących im praw. Grupy mniejszościowe i marginalizowane są szczególnie zagrożone decyzjami podejmowanymi w drodze referendum, ponieważ z natury rzeczy referendum dotyczy woli większości. Ponieważ istotą demokracji jest ochrona mniejszości przed rządami większości i zapewnienie ochrony ich praw niezależnie od tego, na ile uznawane i cenione są w społeczeństwie, prawa człowieka powinny zostać wyłączone z grupy tematów, które można poddać pod referendum.

Nieuczciwość procesu referendalnego

Przeprowadzenie referendum, w tym poruszenie tematu uchodźców i polityki migracyjnej będących przedmiotem silnej polaryzacji w społeczeństwie, w sytuacji gdy partia rządząca dysponuje nieograniczonymi możliwościami propagandy i kształtowania debaty w mediach publicznych, nie daje przestrzeni do rzeczywistej i pogłębionej dyskusji.

Polityka migracyjna jest złożonym zagadnieniem, które wymaga wielowymiarowych rozwiązań opartych na współpracy międzynarodowej, jej fundamentem powinno być poszanowanie godności ludzkiej i ochrona praw człowieka. Jej założenia nie powinny być przedmiotem politycznej gry ani stanowić narzędzia do zdobywania poparcia wyborczego.

Organizacja referendum dotyczącego migracji w dniu wyborów parlamentarnych wprowadza politykę migracyjną w sferę emocji i nierzetelnych komunikatów. To z kolei niesie za sobą niebezpieczeństwo antagonizowania ludzi, wzrostu nastrojów nienawiści oraz przemocy.

W tym czasie szczególnie potrzebna jest rozmowa o migracjach, która będzie oparta na wiedzy, faktach, i rozumieniu zachodzących zjawisk oraz skoncentrowana na długofalowym interesie państwa i społeczeństwa polskiego.

Nasz sprzeciw

Motywowane politycznie, przeprowadzone na nierównych zasadach, oparte na nieprawdziwych informacjach i manipulacji referendum nie może decydować o rzeczywistości, w której żyjemy.

Wzywamy do wyrażenia sprzeciwu wobec takiej polityki państwa i niewzięcia udziału w referendum planowanym na 15 października br.

Podpisane organizacje:

Stowarzyszenie Amnesty International

Instytut Spraw Publicznych

Akcja Demokracja

Fundacja Kongres Obywatelskich Ruchów Demokratycznych “KORD”

Fundacja Widzialne

Komitet Obrony Demokracji

Stowarzyszenie Inicjatywa Obywatelska Pro Civium

Inicjatywa „Nasz Rzecznik”

Stowarzyszenie BoMiasto

Fundacja Wolne Sądy

Fundacja Instytut Spraw Społecznych

Fundacja Centrum Pozytywnych Zmian

Stowarzyszenie „HaKoach”

Fundacja OFF school

Fundacja Centrum im. prof. Bronisława Geremka

Stowarzyszenie Nomada

Inicjatywa Wiosna bez Barrier

Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Stowarzyszenie Szlakiem Kobiet

Federacja Znaki Równości

Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych

Fundacja Wolności

Inicjatywa obywatelska „Chcemy całego życia!”
Fundacja Centrum Badań Migracyjnych / Migrant Info Point
Fundacja Centrum Praw Kobiet
Konsorcjum Migracyjne
Sieć Obywatelska Watchdog Polska
Fundacja Polskie Forum Migracyjne
Fundacja Miasto Obywatelskie Lubartów
Fundacja Autism Team
Klub Świadomej Młodzieży Fundacji Autism Team
Fundacja Lasy i Obywatele
Obserwatorium Wyborcze
Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii
Stowarzyszenie „Jesteśmy Razem”
Fundacja „Pro Aperte”
Klub Świadomej Młodzieży Fundacji „Pro Aperte”
My, Rodzice – stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA
Stowarzyszenie Fabryka Równości
Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
Fundacja Instytut na rzecz Państwa Prawa
Stowarzyszenie Homo Faber
Fundacja na rzecz Różnorodności Społecznej
Fundacja Dla migrantów DOBRY START IM. A.G. FARAH
Otwarta Rzeczpospolita
Krytyka Polityczna
Fundacja w Stronę Dialogu
Stowarzyszenie Lepszy Świat
Stowarzyszenie Laboratorium Działań dla Pokoju (Salam Lab)
Fundacja Edukacyjna Jacka Kuronia
Fundacja CultureLab (Mapuj Pomoc)